

ФІНАНСОВА САНАЦІЯ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Мартинчик О. А., здобувач

Постановка проблеми. В умовах реструктуризації та переходу суб'єктів господарювання до ринку, підготовки вступу України до Світової організації торгівлі все гостріше постає проблема підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарської

продукції та забезпечення фінансової стійкості підприємств. Незначні тенденції стабілізації розвитку галузі не спричинили суттєвих зрушень у підвищенні ефективності виробництва сільськогосподарських організаційно-правових структур, більшість з яких перебувають сьогодні у кризовому стані. Таке становище потребує розробки заходів протидії кризовим явищам, пошуку шляхів і напрямів оздоровлення фінансового стану реформованих сільськогосподарських підприємств. Вирішення даної проблеми можливе за умов розробки теоретичних основ кризових явищ, методичного забезпечення їх діагностики, організації процесів виживання в кризовій ситуації, прогнозування наслідків виникнення стану банкрутства, формування антикризової програми та організації контролю за її виконанням.

Аналіз останніх досліджень. Розвиток теорії і практики, пов'язаних із концептуальними положеннями антикризового управління, висвітлені в багатьох працях українських вчених: В. Я. Амбросова, С. С. Бакая, І. А. Бланка, М. Я. Дем'яненка, Й. С. Завадського, А. О. Заїнчковського, М. М. Павловського, П. Т. Саблука, В. К. Савчука, М. Й. Маліка, В. М. Нелепа, І. І. Лукінова, Л. П. Лігоненко, М. Ф. Кропивка, Л. В. Романової, Є. І. Ходаківського, О. В. Шкільова, В. В. Юрчишина та ін.; і зарубіжних: С. Ю. Глазьева, А. Г. Грязнової, Г. П. Іванова, В. В. Ковальова, В. В. Леонтьєва, С. М. Меншикова, Е. Муглера, А. А. Томпсона, Є. А. Уткіна, Ю. В. Яковця, Г. Б. Юна, Р. Хіта та ін.

Наукові дослідження за вказаною тематикою проводяться в багатьох галузях економіки, але вкрай недостатньо в аграрній сфері. Важливість та необхідність розробки теоретико-методологічних положень антикризового управління сільськогосподарськими підприємствами, впровадження їх у практику господарювання обумовили актуальність дослідження.

Мета, об'єкт та методика дослідження. Метою дослідження є обґрунтування практичних рекомендацій щодо упередження та подолання кризових явищ в сільськогосподарських підприємствах Житомирської області. Об'єктом дослідження є процес виникнення, упередження та усунення кризових явищ сільськогосподарських підприємств Житомирської області. Методологічну основу дослідження склали наступні загальні та специфічні наукові методи: абстрактно-логічний, монографічний, економіко-статистичний.

Результати дослідження. Більшість досліджуваних сільськогосподарських підприємств Житомирської області є неконкурентоспроможними. Рівень фінансового стану таких підприємств низький. Можна зробити висновок, що більшість з них є банкрутами. Для підтвердження такого висновку проведено розрахунки ймовірності банкрутства (Z-показник).

За даними обліку досліджуваних нами сільськогосподарських підприємств розраховано показник Z за моделлю Е. Альтмана, який дав змогу зробити висновок щодо ймовірності банкрутства підприємств та загальної оцінки їх фінансового стану. У залежності від Z прогнозується ймовірність банкрутства: до 1,8 – дуже висока, від 1,81 до 2,7 – висока, від 2,71 до 2,99 – можлива, більше 3,0 – дуже низька. Точність прогнозу в цій моделі на обрії одного року складає 95%, на два роки – 83%, що є перевагою даної моделі [1]. Результати розрахунку наведено в таблиці 1.

Проаналізувавши таблицю, можна зробити висновок, що сільськогосподарські підприємства області мають незадовільну структуру балансу. Ймовірність банкрутства підприємств у звітному році можлива. Це можна пояснити збільшенням довгострокових та короткострокових зобов'язань, зменшенням всіх активів підприємства поряд з відсутністю збитку та значним зменшенням суми прибутку.

В цілому, дані діагностики банкрутства свідчать, що підприємствам потрібна кардинальна зміна поточних тенденцій розвитку, оскільки наявні тенденції є негативними, основні показники мають від'ємні тренди. Загроза неплатоспроможності та банкрутства досить висока, а тому вважаємо за необхідне запропонувати низку стратегічних антикризових заходів.

**Прогноз ймовірності банкрутства в сільськогосподарських підприємствах
Житомирської області (за моделлю Е. Альтмана)**

Показник	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2011 р. до 2009 р., %
Частка оборотних засобів у активах ($K_{об}$)	0,43	0,27	0,23	53,49
Рентабельність активів, обчислена за нерозподіленим прибутком ($K_{нп}$)	0,10	0,15	0,20	200,00
Рентабельність активів, обчислена за прибутком від реалізації продукції (K_p)	0,01	-0,10	0,01	100,00
Коефіцієнт покриття за ринковою вартістю власного капіталу (K_n)	1,61	3,90	2,79	173,29
Віддача всіх активів ($K_{ом}$)	0,40	0,64	0,51	127,50
«Z»– показник ймовірності банкрутства	1,49	2,27	2,77	185,91
Оцінка можливості банкрутства	дуже висока	висока	можлива	X

Джерело: розраховано за даними зведеного річного бухгалтерського звіту сільськогосподарських підприємств Житомирської області.

Для сільськогосподарських підприємств є недопустимими зниження як виручки від реалізації, так і прибутків. Виникає потреба зберегти та поліпшити динаміку цих показників. Найбільш правильно це можна здійснити за допомогою механізмів управління грошовими потоками.

Оптимізація грошових потоків сільськогосподарських підприємств Житомирської області в короткостроковому періоді може бути досягнута шляхом використання системи «прискорення-уповільнення» платіжного обороту. Прискорення надходження грошових коштів у короткостроковому періоді може бути досягнуто за допомогою таких заходів:

- збільшення розміру цінкових скидок покупцям при готівкових розрахунках;
- забезпечення часткової або повної передоплати за продукцію, що користується високим попитом;
- скорочення строків надання товарного (комерційного) кредиту покупцям;
- прискорення інкасації простроченої дебіторської заборгованості;
- використання сучасних форм рефінансування дебіторської заборгованості – векселів, факторингу, форфейтинга.

Уповільнення виплат грошових коштів у короткостроковому періоді може бути досягнуто за допомогою таких заходів:

- збільшення за згодою постачальників строків надання підприємству товарних кредитів;
- заміни придбання довгострокових активів на їх оренду;
- реструктуризація отриманих фінансових кредитів шляхом переводу короткострокових кредитів у довгострокові [3].

Для сільськогосподарських підприємств дані заходи можна назвати першочерговими, оскільки прискорення надходжень та уповільнення витрат дозволить вивільнити значну частину грошових коштів, а сформована фінансова стратегія вкаже на найбільш потрібні та вигідні шляхи вкладення таких додаткових ресурсів. Особливо актуальними ці ресурси будуть в умовах кризи підприємств, оскільки, як ми вже зазначали раніше, загроза неплатоспроможності підприємств дуже висока.

Оптимізація руху грошових коштів у короткостроковому періоді за допомогою системи «прискорення-уповільнення» платіжного обороту може створити певні проблеми у довгостроковому періоді. Для вирішення цієї проблеми необхідно розробити заходи щодо збалансованості грошового потоку у довгостроковому періоді.

Зростання обсягу позитивного грошового потоку у довгостроковому періоді може бути досягнуто за рахунок таких заходів:

- залучення стратегічних інвесторів з метою збільшення обсягу власного капіталу;

- продажу частини фінансових інструментів інвестування;
- продажу (або здачі в оренду) основних засобів, що не використовуються.

- Зниження обсягу негативного грошового потоку у довгостроковому періоді може бути досягнуто за рахунок таких заходів:

- скорочення обсягу і складу реальних інвестиційних програм;
- відмови від фінансового інвестування;
- зниження суми постійних витрат підприємства [2].

Висновки. Запропонована система довгострокових заходів для сільськогосподарських підприємств є частково прийнятною, оскільки спочатку потрібно здійснити низку тактичних антикризових дій, без яких стратегічні дії просто втратять зміст у зв'язку з недостатністю коштів для їх здійснення. Виконавши правильно тактичні антикризові дії, підприємства не зіткнуться із відсутністю стратегічних орієнтирів, а будуть впевнено виконувати чітку програму перспективного розвитку.

Використані джерела інформації

1. Грабовецький Б. Є. Економічний аналіз: навчальний посібник / Б. Є. Грабовецький. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 256 с.
2. Поддєрьогін А. М. Ефективність управління грошовими потоками підприємства / А. М. Поддєрьогін, Я. І. Невмержицький // Фінанси України. – 2007. – №11. – С. 119–127.
3. Пулянович О. В. Концепція адаптивного управління грошовими потоками / О. В. Пулянович // Науковий вісник Ужгородського державного університету. Серія «Економіка». – 2009. – №15. – С.148–154.